

(Duration: 2 Hours)

(Marks: 60)

- N.B. -
- 1) All questions are compulsory.
  - 2) Draw neat diagrams wherever necessary.
  - 3) Figures to the right indicate full marks

**Q. 1 Attempt any TWO of the following. (15)**

- a) What is environment? Explain the relationship between population and environment.
- b) Explain the sources of demographic data.
- c) Critically evaluate Malthusian Theory of Population.

**Q. 2 Attempt any TWO of the following. (15)**

- a) What is marital status? Discuss the analysis of marital status data.
- b) Explain the Rele's method in fertility analysis.
- c) What is indirect estimation? Discuss indirect estimation of fertility rates.

**Q.3 Attempt any TWO of the following. (15)**

- a) What is mortality? How is it measured?
- b) Explain the concept of standardisation of mortality rate.
- c) Explain the concept and types of life tables.

**Q. 4 Attempt any TWO of the following. (15)**

- a) What is migration? Explain the concepts of internal and international migration.
  - b) Explain the Harris Todaro Model of Migration.
  - c) Explain the mathematical and components methods of population projection.
-

(Duration: 2 Hours)

(Marks: 60)

(मराठी रूपांतर)

सूचना :-

- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
- 2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
- 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.१ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(१५)

- अ) पर्यावरण म्हणजे काय? लोकसंख्या आणि पर्यावरण यातील संलग्नता स्पष्ट करा.
- ब) लोकसंख्याशास्त्र आधार सामग्रीचे मार्ग स्पष्ट करा.
- क) माल्थसच्या लोकसंख्या विषयक सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्र. २ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(१५)

- अ) वैवाहिक स्थिती (दर्जा) म्हणजे काय? वैवाहिक स्थिती डेटा (सामग्री) विश्लेषणाची चर्चा करा.
- ब) जनन विश्लेषणातील रिलेची पद्धत स्पष्ट करा.
- क) अप्रत्यक्ष अंदाज म्हणजे काय? जननदराच्या अप्रत्यक्ष अंदाजाची चर्चा करा.

प्र.३ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(१५)

- अ) मर्त्यता म्हणजे काय? तिचे मापन कसे केले जाते?
- ब) प्रमाणित मर्त्यता (मृत्यू) दराची संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) जीवनमान सारणीची संकल्पना आणि प्रकार स्पष्ट करा,

प्र.४ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(१५)

- अ) स्थलांतर म्हणजे काय? अंतर्गत आणि आंतरराष्ट्रीय स्थलांतर या संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) स्थलांतराचे हॅरिस टोडॅरो प्रतिमान स्पष्ट करा.
- क) लोकसंख्या प्रक्षेपणाच्या गणिती आणि घटक पद्धती स्पष्ट करा.